

Türkiye

Her ne kadar Türkiye'de koruma altına alınan oldukça geniş doğal yaşam alanları ve çok sayıda ekosistem bulunsada, kırsal alanlardan büyük şehirlere göç, yüksek düzeyde ekonomik büyüme ve nüfus artış oranının yüksekliği gibi etmenler bu alanlar için bir tehdit oluşturmaktadır. Organik tarım ve özellikle rüzgar, jeotermal ve güneş gibi yenilenebilir enerji kaynakları açısından Türkiye, önemli bir potansiyele sahiptir. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni (UNFCCC) imzalayan Türkiye, henüz Kyoto Protokolünü imzalamamıştır.

Sera gazları			Enerji tüketimi			Yenilenebilir elektrik kaynakları		Asitleşmeye neden olan maddeler		Ozon oluşturuçular			Yük taşıyıcılığın talebi			Organik tarım		Kentsel atık oluşturma			Tatlı su kullanımı		
Emisyon/kıpi babı.	Emisyon/GSH	Emisyon - Hedefe Kapan	Tüketim/kıpi babı.	Tüketim/GSH	Tüketim	Pay	Pay	Emisyon/kıpi babı.	Emisyon - Hedefe Kapan	Emisyon/kıpi babı.	Emisyon/GSH	Emisyon - Hedefe Kapan	Nakliye/Taşıyıcılığın /kıpi babı.	Nakliye/Taşıyıcılığın GSMH	Nakliye/Taşıyıcılığın - hedefe kapan	Pay	Pay	Kentsel atık	Kentsel atık	Kentsel atık - hedefe kapan	Su kullanım indeksi	Su kullanım indeksi	
DURUM	DURUM	YERLEME DURUMU	DURUM	DURUM	YERLEME DURUMU	DURUM	YERLEME DURUMU	DURUM	YERLEME DURUMU	DURUM	YERLEME DURUMU	YERLEME DURUMU	DURUM	DURUM	YERLEME DURUMU	DURUM	YERLEME DURUMU	DURUM	YERLEME DURUMU	YERLEME DURUMU	DURUM	YERLEME DURUMU	

Sera gazı emisyonları

İnsanların oluşturduğu emisyon içinde doğrudan yakıt tüketiminden kaynaklanan dolaysız sera gazlarının (CO₂, CH₄ ve N₂O) payı 1995 yılında sırasıyla %90,4, %11,5 ve %14,5; 2000 yılında ise %92,6, %7,7 ve %18,5 düzeyindeydi. Yakıt tüketiminde sektör payları da değişikliğe uğramıştır: 1995 yılında, CO₂ emisyonlarının %28'i elektrik üretiminden, %29'u imalat sanayinden ve %21'lik bölümü de diğer kaynaklardan (mesken, zirai vb.) ortaya çıkarken, 2000 yılında %34'ü elektrik üretiminden, %32'si imalat sanayinden, %17'si taşımacılıktan ve %16'lık kısmı da diğer sektörlerden kaynaklanmıştır.

Enerji tüketimi

Toplam enerji üretimi artarken, talebe bağlı olarak da enerji tüketiminde artış ve azalışlar görülmektedir. 1998 ve 2003 yılları arasında toplam enerji tüketimi yaklaşık olarak %12,4 oranında bir artış göstermiştir. 2003 yılı rakamlarına bakıldığında ise, elektriğin %57,4'ünün sanayi sektöründe, %22,5'inin evlerde ve %11,5'inin de ticari kurumlarda tüketildiği görülmektedir.

Yenilenebilir elektrik kaynakları

Enerji üretiminde güneş ışınlarının kullanımı söz konusu olduğunda, Türkiye coğrafi açıdan oldukça avantajlı bir konumdadır. Türkiye'de yapılan rüzgar ölçümlerinin verileri, bazı yerlerde yüksek rüzgar enerjisi potansiyeli bulunduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, rüzgar santralleri kurma konusunda özel sektör firmalarına

cesaret vermektedir. Hayvancılık faaliyetlerinden ve tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan organik atıkların kullanımıyla biyolojik gaz (biyogaz) elde edilmesi açısından da Türkiye önemli bir potansiyele sahiptir.

Asit yayıcı madde emisyonları

Asitleştirici maddelerin emisyonu; yakıt kullanımı, endüstriyel işlemler, trafik ve tarımsal atıkların yakılması sonucu ortaya çıkmaktadır. Toplam SO₂ emisyonlarının %58'i elektrik üretimi, %27'si endüstriyel yakıt kullanımı ve %2,5'i endüstriyel işlem kaynaklıdır. Dizel yakıtların yüksek oranda sülfür içermesinden dolayı, toplam SO₂ emisyonlarına evsel ısıtmanın katkısı %10 iken, mobil kaynakların oranı ise %2,5 olmuştur. Nitrojen oksit açısından bakıldığında, toplam emisyonlara mobil kaynakların katkısı %32,5 iken, emisyon kaynağı olarak düşünülen diğer sektörlerin oranları evsel ısıtma sonucu %20,1, elektrik üretimi sonucu %22,1, endüstriyel yakıt kullanımı sonucu %21,7, endüstriyel işlemler sonucu %2,4 ve tarım kaynaklı olarak %1,2 şeklinde olmuştur.

Ozon oluşturuçucu madde emisyonları

Türkiye, öncü maddelerin fazlalığına bağlı olarak ozon oluşumuna yol açacak, nispeten yüksek güneş radyasyonu girdisine sahiptir. NMVOC (metan dışı organik uçucu bileşikler) emisyonlarının sektörlere göre dağılımı; mobil kaynaklar için %30,4, toplam yakıt kullanımı sonucu %22,5 ve endüstriyel işlemler sonucu %47,1 şeklindedir.

Nüfus: 70 712 000
Alan: 774 820 km²
GSYİH: 166 092 milyon Euro

Yük taşımacılığı talepleri

1997–2003 yılları arasındaki toplam nakliyat rakamlarına dayanarak, nakliye/taşımacılık sektöründe genel olarak bir artış eğilimi olduğu sonucu çıkarılabilir. 1997'den 2003'e kadar toplam taşımacılık %25,1 oranında artarken, son beş yıllık dönemde bu artış %3,4 düzeyinde gerçekleşti. 2004 yılındaki üretim, ithalat ve ihracat hacimlerindeki yüksek artış oranları dikkate alındığında, yük taşımacılığı talebinin gelecek yıllarda artacağı öngörülebilir.

Organik tarımın payı

Organik tarım Türkiye'de yeni gelişmeye başlamıştır. 2000 ve 2003 yıllarındaki toplam üretim miktarlarında %60'lık bir artış görülmektedir.

Kentsel atık

Atık yönetimi sistemlerindeki gelişmelerin bir sonucu olarak, belediyeler tarafından ya da belediyeler adına toplanan kentsel atık önemli miktarda artış göstermiştir. 1994 ve 2003 yılları arasında toplanan katı kentsel atık miktarı, %47,09 oranında artmıştır. Kontrol altında tutulan belirli çöplüklerde toplanan, yakılan ya da tutulan kentsel atık miktarı 1994 yılında %5,6 civarındayken, bu oran 2003'te %29,7'ye çıkmıştır. 1994'te çöp toplama hizmetlerinden faydalananların toplam nüfus içindeki payı %71 iken bu oran, 2003'te %77'ye yükselmiştir. Türkiye'de 1994 ile 2003 yılları arasında kişi başına kentsel atık miktarı 1,10'dan 1,38'e yükselmiştir.

Tatlı su kaynaklarının kullanımı

Toplam net su potansiyeli dikkate alındığında, bu potansiyelin ülkede eşit biçimde dağıtılmaması ve nüfus artışının kişi başına kullanılabilen yıllık su miktarında azalmaya neden olması mevcut su potansiyeli açısından Türkiye'nin su sıkıntısı içinde olduğunu göstermektedir. Yüzeysel su kaynaklarının kullanımı, toplam hacimde yeraltı sularıyla kıyaslandığında çok daha fazladır. Toplam tatlı su (yüzey ve yeraltı) kullanımı, 1995 ile 2001 yılları arasında %32,9 artış göstermiştir. Bu oranın yaklaşık %84'lük kısmını yüzeysel su kaynakları oluşturmaktadır. Yüzeysel ve yeraltı su tüketimi ayrı ayrı ele alındığında, yüzeysel su kaynaklarının tüketimi %35'e ulaşırken, aynı dönemdeki yeraltı su kaynakları tüketiminin yalnızca %22,6'da kaldığı görülmektedir. Yüzeysel su kaynaklarının toplam tatlı su kaynakları tüketimindeki payı, 1995 ve 2001 yılları arasında %83,1'den %84,4'e yükselmiştir. Ancak, yeraltı sularının toplam tüketimdeki payı aynı dönemde %16,9'dan %15,5'e düşmüştür.

Daha fazla bilgi edinmek için lütfen ilgili ulusal kaynaklara başvurun. Başvuru ayrıntılarını aşağıdaki adresten edinebilirsiniz:
http://org.eea.eu.int/organisation/nfp-eionet_group.html